

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Clericorum Cvm Foeminis Cohabitatione, Licitane Ea Sit An Non, Tractatus Ethicvs

Bossem, Matthias van

Dvaci, 1586

Sermo Qvintvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45844

paulo quã que hucusq; gustarunt, qui talibus delectantur, sint futura sapidiora.

S E R M O QVINTVS.

PEruenimus tandem, viri clarissimi, ad actionis nostræ locum potestremum. Quare, ut fidem liberemus, de familiari ista clericorum cum foeminis conuersatione, quam, an eis licita sit necne, semel & iterum, iterumque examinauimus, iam ecclesiastici quid referant canones, audiamus: idque ea cum attentione & reuerentia, qualem talis iure suo oratio postulat. Canones namque nemo ambigit quin sic appellentur, quod ad regulam regularum normam, vitam nostram, vitæque mores, clerici qui sumus, aptè conformare debeamus, peccaturi si prauaricemur. Et quidem in concilio illo Antiocheno, quod, ut refert Euseb. Cæsariensis, veluti per miriadem quandam episcoporum, & sacerdotum celebratum fuit, anno domini 274. canonem hac de re nullum prolatum fuisse lego. Attamen grauissimè ibi ab innumeris illis accusatur patribus Paulus Samozatensis, episcopus

lib. 7. cap. 1
3. græcè.

pus Antiochenus, tanquā qui cōtra cano-
nes veniret ecclesiasticos, quòd cōtuber-
nales aleret foeminas, idemq; vt sui factita-
rēt quoq; presbyteri, impunè permitteret.
Hancq; vt ibidē legitur apud Euseb. accu-
sationē suā orthodoxi illi patres, vnā cū a-
lijs hominis hēretici peccatis & depositio-
ne eius, synodicā per epistolā ad Romanū
trāsmiserunt episcopū, Dionysiū. Cāterū
in concilio Carthaginēsi primo hāc diser-
tis postea verbis canonicā rogauit legē, &
rogatā obtinuit Gratus episcopus: Nullus
sanctimonię & virginitati deseruiēs, pro-
pter blasphemīā ecclesię, si placet, in vna
domo cum extraneis mulieribus habitare
debeat. In cōcilio deinde Carthaginēsi 4.
cui d. Aug. interfuit, sic legimus can. 46.
Clericus cū extraneis mulieribus nō habi-
tet. Postremò conciliū Agathēse sic sanxit
can. 10. Ad custodiēdā vitā & famā, specia-
li ordinatione præcipimus, vt nullus cleri-
corū extraneę mulieri, qualibet collatio-
ne, aut familiaritate iūgatur: & nō solū in
domo illius extranea mulier nō accedat,
sed nec ipse frequētandi extraneā mulierē
habeat potestatē. Hęc, & quę similis gene-
ris huc allegari possent nonnulla alia, si tu

Tom. 1.
concl.

quis

quisquis es, nō nisi prouincialia subsumas
esse cōcilia, ideoq; corū te sanctionib; nō
multū teneri: reticebo equidē in pręfētia.
rū, prouincialibus id genus sanctionibus,
per ius postea pōtificiū, autoritatē accessis-
se vniuersalē; vt liquet dist. 81. c. Cū omni-
bus. Sed audi quid eadē dist. Gratianus, re-
ille & nomine verē gratianus, ex concilio
quodā referat huc nobis generali. In om-
nibus obseruare cōuenit, vt certus quis, &
certo tēpore, & certo loco, & certis perso-
nis, vel apparere clericus, vel loqui debeat
mulieribus: vt excludatur omnis nefanda
suspicio. Certē solū ad solā accedere nulla
religionis ratio permittit. Sic cōcilium il-
lud generale. Quomodo igitur, mi frater,
religionis permittet ratio licētiosam istā,
quam nunc vbique frequentari videre est,
domesticam cū mulieribus familiaritatē,
prorsusq; familiarē cohabitationē? In ge-
nerali porrò synodo 2. Nicena talis eadē
de re extat canon num. 18: Sine offensio-
ne esse pręcipit diuinus Apostolus etiā ijs,
qui foris sunt. Mulieres autem in episco-
patibus, vel monasterijs versari, est omnis
offensionis causa. Si quis ergo ancil-
lam, vel liberā, in episcopatu possidere
deprehensus fuerit, vel in monasterio, ad

Synod. 7.

mini.

ministerium aliquod obetendum, puniatur. Sin autem perseueret, deponatur. Et multo antè synodus Nicena prima hunc nobis constituerat canonem tertium: Omnibus modis interdiciamus, neq; episcopo, neque presbytero, neq; diacono, neque vlli omnino, qui in clero est, licere extraneam secum habere mulierē. Ecce, sic non prouincialia modò, sed & generalia concilia, in spiritu illa sancto cōgregata, quorumque propterea omnium coetibus illud indubitanter de actibus accommodare licet apostolorū: Visum est spiritui sancto, & nobis. Quid igitur aliud est, quàm (vt pius Samuel impio dicebat Sauli) quasi peccatum ariolandi, talibus decretis repugnare, & quasi scelus idololatriæ, non acquiescere? Nam ne mulierosus quispiam, nimiumque philogynos mulsitare hie possit sacerdos, vel monachus, istiusmodi canones iam olim per contrariam cōsuetudinem abiisse in desuetudinem, vimque propterea nullam nunc amplius obtinere ligandi: recogitandum est, ex ipsis eos à sanctis patribus, vt secundo loco indicauimus, deriuatos esse fontibus naturæ. Cuius leges, nullam per-

1. Reg.
15.

DE ORATIONE IN EXERCITIIS
-mim con-

cōtrariam consuetudinem, vnquam ab-
 oleri possunt. Recogitandum præterea,
 quēmadmodum tali musitatori seuerè
 occurrat sancta synodus Tridētina, om-
 niq̄ue iniquitati semel oppilet os; quādo
 nouissimis hisce nostris nunc rēporibus,
 in generali totius orbis Christiani conuē-
 tu, tale edidit decretū: Vt ad eam, quam
 decet, cōtinentiam ac vitæ integritatem
 ministri ecclesiæ reuocētur, populúsque
 hinc eos discat magis reuereri, quo illos
 vita honestiores cognouerit: prohibet
 s. synodus quibuscunq̄ clericis, ne cō-
 cubinas, aut alias mulieres, de quibus
 possit haberi suspicio, in domo vel extra
 detinere, aut cum eis vllam consuetudi-
 nem habere audeant: alioqui pœnis à sa-
 cris canonibus, vel statutis ecclesiarum
 impositis, puniantur. Et alibi: Statuimus,
 vt quæ aliàs à summis pontificibus & sa-
 cris cōcilijs, de clericorum vita & hone-
 state, copiosè ac salūbriter sancita fuerūt,
 eadem in posterū, iisdem pœnis, vel ma-
 ioribus etiam, arbitrio ordinarij impo-
 nendis, obseruentur. Ecce hoc tale con-
 cilium cum deuota est vbique, hac nostra
 nunc ætate, receptum obedientia: sicuti

*Sess. 25.
c. 14. de
refor.*

*Sess. 22.
c. 1. de
refor.*

H com-

communis ille omnium catholicorū pa-
 ter, pontifex Romanus recipi voluit.
 Quis igitur nos postea, filios eius, ab
 omni obediētiā absoluit religione: nihil
 vt presbyter ancillariolus timere necesse
 habeat, ne fortē, etiam si hīc pōnā omnē
 euadat humanam, in illa tamen die vt
 inobediens condemnetur à domino, & à
 cacodæmonibus in tēpus puniatur aeter-
 num? Nam quod iam nunc generale ci-
 tabamus concilium Nicenum secundū,
 ad depositionem vsque inobedientibus
 pōnam prorogauit. Ac, ne multa repe-
 tamus, Gregor. quidem, summus eo no-
 mine pontifex primus, dictu iuxta & au-
 ditu nefarium esse pronunciauit, quod
 sacerdotes fœminis cohabitare auderēt.
 simulque archidiaconum quendam, nisi
 factum ilicō mutaret, mandauit deponi.
 Nicolaus verò, secundus eo nomine pō-
 tifex max. talium sacerdotum non secus,
 quā illorū, quos indubitanter constaret
 esse cōcubinarios, missas ne quis audiret,
 sancta cum seueritate interdictū esse vo-
 luit. Quod si iam dicas licere per generale
 concilium Nicenum primum, vt clericis
 cohabitent mater, soror, amita, vel auia,
 aut

aut etiam mulier quæpiam alia, dummodo sit annosa anus, aut vetula, iuxta textum Arabicum, & huic concilio consonare decretum Tridentinum: tali dicto tale non incommodè opponi posse videtur responsum: hætenus id licere, quatenus propter duritiam cordis, aut imbecillitatem ac imperfectionem, in clericorum moribus à prælatis ecclesiæ permittitur, nec à iure punitur humano: quando notissimum sit, non omnia, quæ in ecclesia displicent, seuerè ab eius prohiberi semper prælatis. Nā & ab ipso olim deo (vt hîc magna nobis liceat componere paruis) propter duritiam cordis humani nonne permissus fuerat Iudæis libellus repudij? Neque tamen culpa vacabāt, quæ tali fretæ libello mulieres, prioribus, à quibus dimissæ fuerant, viuentibus adhuc maritis, alijs cum viris coniugia non verebantur inire noua. Quinimò tale facinus quæcūque audebant, verè erāt adulteræ: vt patet in scriptura s. & quidem illo ipso etiam loco, vbi libellus repudij concessus fuit. Verū quoniā tales tunc adulteræ, communi aliarum adulterarum more, ad lapidationis nunquam

*Jerem. 3.
Deut. 24*

H ij

rapi-

rapiebantur supplicium; hinc fiebat, ut propter flagitij impunitatem, nullam vulgus Iudæorum, tali in vsu libelli repudij, arbitraretur esse flagitij culpam. Vndè quando multo ante cōcilium Nîcenum istam cum foeminis cognatis, seu consanguineis cohabitationem clericis permitteret d. Clemens, tertius b. Petri in pōtificatu summo successor; Fiat hoc, inquiebat, sed nō nisi magna cum sollicitudine. Non enim ignoramus malitias satanæ. Quas quidem malitias quādo, remissa sollicitudine, postea satanas apud sacros quoq; homines, exercere aggressus esset: tunc patres Moguntini, tempore imperatoris Arnulphi, talem quoque cum consanguineis foeminis cohabitationē, verbis expressissimis, cunctis clericis inhibuerunt, concilij sui canone 10. Ut clericis, aiunt, interdicator in domo sua habere mulieres, omnimodis decernimus. Et quamuis etiam superiorum temporum sacri canones, quasdam personas foeminarum, simul cum clericis in vna domo, habitare permittant: tamen sæpe audiuius, per illam concessionē plurima scelera esse commissa. Idcirco

*Clemens
ad Iaco.
fratrem
domini
epist. 2.*

con-

constituit hæc sancta synodus, vt nullus
 presbyter vllam foeminam secum, in do-
 mo propria permittat: quatenus occasio
 malæ suspicionis, vel facti iniqui, penitus
 tollatur. Idem eandem ob causam, iisdẽ
 penè verbis, aliquanto antè constituerat
 synodus Foroiulensis, sub Carolo ma-
 gno, & Pipino. Prudenter sanè. Nam vt
 omittamus, quod olim dicere solebat
 August. simulatq; in domicilium sacer-
 dotis, aut mater, aut foemina id genus
 quæuis alia, ad cohabitandũ admissa fue-
 rit, cui istud, tanquam non suspecte, Ni-
 cenus canon permittit, mox, propter ta-
 les consanguineas, eandem frequentari
 tunc illam incipi domum, ab alijs item
 mulierculis, quæ suspitione non carent:
 nouimus quàm ægrè, quàmque rarò, à
 vulgo præstetur clericorum, quod eis in
 generali concilio Lateranèsi, sub Inno-
 centio tertio, præcipit canon 15: nempe
 vt sibi temperent vinum, & se vino: in
 quo est luxuria. Nouimus ex s. scriptura,
 quomodo admirabilis ille Loth, qui
 sanctè semper, & castè vixerat inter So-
 domitas, illis postea obscœnis homini-
 bus, cum ciuitatibus suis, exustis, post vini

H iij cali-

calices, licet non appetitos, à proximè sibi cognatis (horrendum cogitatu) pollutus fuerit filiabus. Quòd si tu fortè vinolentus non sis, nouimus præterea ex eadē scriptura s. quàm insanè exarserit frater Ammon, in sororem suā Thamar, sola ebrius libidine. Ac vt fabulosum omit-
 tamus Oedipū: nouimus insuper vt alias olim alibi, ita & nouo nūc in orbe infideles quasdam repertas esse gentes, apud quas nullus sit pudor, nullūq; censeatur esse peccatum, si quicūq; viri quibuscūq; cū foeminis promiscuè coeāt, nulla omnino vllius cōsanguinitatis habita ratione, cum matre filius, & frater cum sorore. Nouimus deniq; ipsos etiā apud Christianos, matres interdū, ex suis ipsarū pueris, alteros sibi genuisse pueros; vtq; flagitiū occulerent, partum occidisse. Adeò nulla etiā in cognatione, quantūcūq; illa propinqua, prorsus tuta est libido; quēadmodū pluribus ipsa in scriptura s. expositum videre licet, leuit. 18. Quòd ergo canon iste Mogūtinus & Forouiliēsis admodū decorus, cautus, & circumspectus, lib. 3. decretalium, ad illas dumtaxat, volentibus postea annis, cognatas, foeminalq;

In nouo
 orbe, cap.
 117.
 Clem.
 Alex.
 Strom. 3.

Gerson.
 dominica
 4. aduēt.
 in serm.
 con. luxu-
 riam.

Theodo-
 ret. ibi.
 De coha-
 bit. cleri-
 cor. c.
 119.

ex

extraneas quascunque alias, contractus fuisse legitur, quæ ob succulentiorem ætatis vigorem nonnulla laborare adhuc suspicione videtur, cæterarum cohabitatio permittatur: eò tantummodo valere permissio talis dici posse videtur: vt si quis clericus vetulam matrem, vetulam fororem, aut amitam vetulam, vel anum quâpiam etiam extraneam, sibi in contuberniũ suum assumat: in foro fori contra eũ actio institui nequeat. Alioqui quomodo nec ipsa vetularum cohabitatio extra omne sit periculum, & scandalum, proindeque actio aduersus eam non immeritò timenda sit aliqua in foro poli, videre id licuit, quando in secundi loci tractatione versaremur. Atque hæc quidem ita de permiffa in decretalibus anuũ dixerim cohabitatione cum clericis: si, quod iurisperitorum examini diligentius expendendum relinquimus, c. Inhibendum, per Innocentium postea tertium, sanctiori restrictione emendatum non sit, quando eodẽ mox titulo sic legimus, c. A nobis: Cũ clericis quoq; non permittas mulierculas habitare, nisi fortè de illis personis existant, in quibus naturale foedus nihil

permittit seui criminis suspicari. Ergone tu, respondere hinc eos mihi nunc audire videor, Moguntina inductus sanctione, adeo omnes subintroductas foeminas expelles ex aedibus sacerdotum, ut ne forem quidem, aut matrem ibi relinuas, quamuis subsidio eorum vehementer indigentes fortasse? An tu propter istiusmodi traditiones humanas, negligendum illis putabis mandatum dei? Honora patrem & matrem? Magna scilicet perplexitas. Audite quam suauiter succurrat alter, cuius dudum meminimus, cano concilij Forojuliani numero quartus: Iuxta Niceni venerandi definitionem concilij, nullus patiat subintroductas mulieres secum in domo propria habere, vel priuate cum eis cohabitantes, conuersari. Et quanquam quibusdam inhonesta carentibus suspicione, clementius aliquo modo, inibi legatur indultum: nos tamen omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus: eo quod experimento didicerimus, illarum velamento, alias licentius ad eos aditum veniendi perditionis causam habuisse. Non autem vetamus quempiam, sed potius adhortamur, pauperibus personis, iure sibi cognatio-

nis

nis coniunctis, benefacere. cum sit omnibus benefaciendum. Sed à clericis segregatę in suis degentes domicilijs foeminae illę perseuerent. Sed habitauit, inquit, ^{3 Reg.} Elias Thesbites apud viduam Sidoniorū. ^{17.} Nunquid tu, homo nouus, melior es aut maior tanto propheta? Non sum ego dignus, tanto vt prophete soluam corrigiam calciamenti eius. Verum ille curru igneo, ferri potuit illesus in celum. Hoc ego non possum: ideoque semper timeo, ne si iisdem in ædibus cum muliere quapiam durare auderem, tali consequenter ex familiaritate, innatus mihi libidinis ignis accenderetur: accensus porro me ambureret, vel totum etiã combureret, & exureret. Nostis illud comici? Accede ad hunc ignem, & calesces plus satis. Sed quid tu quęso, bone vir, ad suspectę tuę cohabitationis defensionem, factum tam dissimile tanti nobis allegas prophetę? Namq; ille quidem apud viduam illam, non tam habitauit, quàm ad vnum dumtaxat triëniū fuit diuersatus, vel potius occulte latitauit, & quidem necessariã tantum cibationis causã, idque tunc temporis, quando fidelium respub. horribiliter esset,

esset, in terra sancta, ubiq; turbata, ipseq;
 ubique gentium capitis ab Achab anqui-
 reretur; nec prius quã diuinũ antecessis-
 set mādaturum. Neq; vouerat ille castitatē,
 vt nos. Sic autem qui sunt, eos tanto gra-
 uius tentamentis suis gaudet semper in-
 festare spiritus immūds Asmodæus, quã
 quibus nubere licet, quanto illorum ex
 perditione maiora se reputat computare
 lucra, & spolia auferre ampliora. Quod
 verò ancillatores nostri presbyteri exem-
 plum præterea allegare non vereantur
 domini nostri Iesu Christi, & apostolorũ
 eius. Illos enim circūducere secũ solitos
 fuisse mulieres, à quibus ministeriũ ipsis
 impenderetur, quando exirent seminare
 semen euangelicæ doctrinæ. Nunquam
 profecto ostendent (quod ipsi tamen fa-
 cere non cessant) Christum dominum,
 aut sanctos eius apostolos, singulos cum
 singulis istis mulieribus, eodem aliquo
 habitasse vnquam sub tecto. Neque verò
 omnia possumus omnes. Quamobrẽ ne
 ex tali exemplo, nostra sibi postea temerẽ
 præscribere auderet infirmitas: noluit ea
 in parte alios apostolos imitari apostolus
 Paulus: multo vt minùs nos eos, tali
 qui-

Lsc. 8.
 1. Cor. 9

quidem in re, & nunc temporis, imitan-
 dos nobis esse cēseremus. Plus ille omni-
 bus laborauerat, ait Cyprianus: & tamen
 ad mulieres circumducendas, collegas
 suos imitari contremuit: ne se ad interitū
 subijceret tentationi carnali. Quid ergo
 inquit? Nunquid non b. Ioseph eod-
 em aliquando, & fortè solus, habitauit
 sub tecto, cum sola etiam Maria matre
 domini, quamuis virginitatem ea suam
 deo per votum consecrasset? Habitauit
 utique: sed ista talium in personarum co-
 habitatione, nulla omnino erat species
 mali: nec quicquam prorsus periculi.
 Nulla mali species: eo quòd Ioseph &
 Maria verè essent coniuges, idque publi-
 cè constaret. Nihil item periculi. Nam
 in matre domini, dei genitrice, nullus
 omnino erat libidinis fomes, perque in-
 credibilè illa suæ sanctitatis, & ineffabilis
 castitatis vim, coniunx in coniuge quoque
 suo Iosepho, omne vt concubendi dispe-
 riret desiderium, cohabitando efficere po-
 terat, & verò effecit: quemadmodum cōtra
 Heluidiū scripsit d. Hieronymus, & cōtra
 Iulianū s. August. Estque ita: accepit quidē
 diuinus euangelista Ioānes gloriosam hanc
 vir-

*De sing.
 clem.*

l. 5. c. 9.

virginem, & ipse virgo deuotus, post saluatoris nostri perpeffionem, in sua: sed quid s. Augustinus? Accepit eam, inquit, non in sua prædia, quæ nulla possidebat, sed in officia, quæ propria dispensatione exequenda curabat. Id quod sine vlla fieri potuit domestica cohabitatione, tali quidem certè, qualem in clericorum nūc nostrorum moribus, nos pro nostra qualicumque virili disputamus, licitane sit an non. Nam quod d. Ioannes Chrysoft. in scholijs quibusdam super Ioannem, & post eum scriptores nonnulli Græci alij commentantur euangelistam hunc Ioannem eam accepisse in domum suam, nec iste commentarius ancillariolis presbyteris quicquam ad causam præsentem suffragatur. Nimirum ipsam illam domum, quæ quondam Ioanni fuerat propria, tūc omnibus Christi discipulis intelligunt fuisse communem, sitam in monte Sion. Illa siquidem in domo Christum illi cū apostolis suis vltimum suum volūt māducasse pascha, eoque māducato, pascha instituisse nouum, sacramētum videlicet, & sacrificium corporis & sanguinis sui. Ibi intelligunt, post crucis peractum supplicium,

Aug. super Ioannem.

Niceph. l. 2. ca. 3.

plicium, communiter latuisse discipulos,
 propter metum Iudæorum. Ibi denique,
 iuxta promissionē Christi, expectasse eos,
 & in oratione perseverantes, accepisse tã-
 dem, festo pentecostes die, spiritum san-
 ctum, per quem virtute induerentur ex
 alto. Verumenimverò quid, quæso, huic
 superbenedictæ virgini, ancillæ domini,
 & nostrorum nunc clericorum ancillis
 focarijs? Gloriosa namq; hæc domina
 nostra, & regina virginum, quemadmo-
 dum sine cõmixtione viri conceperat, &
 pepererat eũ, qui speciosus erat præ filijs
 hominum, sic & ipsa pulcherrima quidẽ
 inter omnes existebat mulieres, sed adeò
 in omnibus nihilominus ordinatissima
 semper suis moribus: vt (quod à maiori-
 bus nostris accepimus) nunquam excel-
 lentissima eius pulchritudo quenquam
 mortalium, quantumuis etiam libidino-
 sum, ad vllam luxuriæ concupiscentiam,
 saltem tenuissima aliqua tentatione, cõ-
 mouerit. Quod quidem per singularem
 spiritus s. cooperationem sic in ea factũ
 fuisse credimus & fatemur, ait Thomas
 Cantipratanus. Quomodo enim aliter
 fieri potuerit, non videmus. Quid autem
 hæc

*De bona
 vniuer-
 sali li. 2.
 cap. 35.
 par. 5.*

hæc ad foemina nostrorum nunc clericorum contubernia? Quid, inquam, pudicissimæ huic virgini, & impudentibus ancilliariorum nostrorum nunc presbyterorum culinarijs, focarijs, portarijs, scoparijs, & cubicularijs barthis? Nam Marthas hîc appellare quis aufit? Etenim ad pusillorum quod attinet scandalum: he quidem haud aliter in clericorû versantur ædibus, haud aliter gerût clauës, haud aliter egrediuntur & ingrediuntur, haud aliter pulsantibus fores occurrunt, aperiant, & claudunt, salutant, ducunt, reducunt, & educunt: quàm si quibus cohabitant clericis, eorum cõiugatæ essent mulieres: nullûmque propterea ex cohabitatione scandalû accipi deberet, aut posset: etiamsi vt presbyteri in lumbis, sic ipse in vmbilico suo, inextinctum secum gestent semper ignem libidinis. At verò de pudicissima illa virgine Maria scribit b. Anselmus, scandali vitandi causa, diuinitus fuisse procuratum, quòd quando magi ab oriente in Iudæam venerunt, vt ibi natum adorarent regem Iudæorum, Ioseph illo tunc attemperatè temporis articulo, à coniuge sua Maria abesset, quan-

In c. 2.
Math.

quãdo illi cum muneribus suis domum,
in qua erat puer, ingrederentur. Nam
quia credere oportebat regem illum Iu-
deorum natum esse de matre virgine, id-
circo ne tali in persuasione, homines ad-
huc in fide neophyti, ad primum statim
conuersionis sue impingerent limen, su-
spiciosè ac dubitanter hæsitantes, quo-
modo & cur tandem incolumi virginita-
te peperisse, & virgo semper intacta per-
mansisse credi deberet, apud quam ipsi,
eodem sub tecto, virum se deprehendisse,
subindè cum animis suis recogitarent
postea: omnem istiusmodi offensionis
lapidem, domum quando subirent, diui-
na eis bonitas de medio remotum cu-
rauerat. Intranses quippe domum, ait
Matthæus, inuenerunt puerum cum Maria
matre eius: de Ioseph nihil. Et tamen, vt
dudum audiebamus, his in castissimis
coniugibus omnis iam pridem mutue
libidinis fomes prorsus extinctus erat.
Faxit igitur Iesus Christus, deus ille opti-
mus max. vt quando ad Mariam quoq;
matrem & ancillam domini, virginis vir-
ginè, appellare ancillatores presbyteros
non pudet, quoniam in medio infirmo-
rum

113 SERMO QVINTVS.

rum vbique habitant, sua & ipsi circūdati
infirmirate non parua, nullus vnquam
infirmus vllam in eorum domo conspi-
ciat foeminam: sicuti magorum infirmi-
tas, scandali vitādi causa, nullum in istius
virginis matris diuersorio virum
inuenit, quando illud cum
muneribus suis, stella duce,
isti ingressi fuerunt.

Amen.